

การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในกระบวนการแปรรูปกลอย
ของชุมชนบ้านไทรย้อย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่
AN APPLICATION OF THE IDDHIBĀDA IV IN THE TRANSFORMATIVE PROCESS
OF KLOY OF SAI-YOI COMMUNITY DENCHAI DISTRICT, PHRAE PROVINCE

พระครูถาวรสิทธิการ^๑
Phrakru Thavarasittikarn
พระราชเชมมาร, ผศ.ดร.^๒
Phra Rajakhemakorn, Asst. Prof. Dr.



บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ (๑) เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจตามหลักอิทธิบาท ๔ (๒) เพื่อศึกษากระบวนการแปรรูปกลอย ของชุมชนไทรย้อย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ (๓) เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ในกระบวนการแปรรูปกลอยของชุมชนบ้านไทรย้อย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัย พบว่า

๑. การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในกระบวนการแปรรูปกลอยของชุมชนบ้านไทรย้อย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๐$) ซึ่งเห็นว่า ชุมชนบ้านไทรย้อย มีความรักความพอใจในอาชีพการแปรรูปกลอย มีความอดทน ขยันหมั่นเพียร มีการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับกระบวนการแปรรูปกลอย และศึกษาหาจุดเด่น จุดด้อยของการแปรรูปมาพัฒนาให้ดีขึ้น

๒. ปัญหา อุปสรรคของการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในกระบวนการแปรรูปกลอยของชุมชนบ้านไทรย้อย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ คือ ด้านเงินทุน ไม่ค่อยได้รับความร่วมมือมากเท่าที่ควร

^๑ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

^๒ อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

และไม่ค่อยได้รับการสนับสนุนในการทำอาชีพ ด้านวิริยะ วัตถุประสงค์เริ่มมีการหายากขึ้นต้องออกไปหา
 ในบริเวณที่ไกลจិតตะ กระบวนการแปรรูปกลอยไม่มีความทันสมัย ทำให้ผลิตภัณฑ์ไม่มีความพัฒนา
 ด้านวิมังสา สถานที่ที่จะนำผลิตภัณฑ์จากกลอยไปวางจำหน่ายยังไม่มี ความหลากหลายข้อเสนอแนะ
 คือ ด้านฉันทะ ควรจัดให้มีการประชุมบ่อย ๆ เพื่อสร้างความร่วมมือกันในกลุ่มการแปรรูป ด้านวิริยะ
 ควรส่งเสริมให้มีการเพาะปลูกกันเองภายในชุมชน จิตตะควรจะมีการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐให้
 มาช่วยพัฒนาการแปรรูปกลอย ให้ดีขึ้น วิมังสา ควรที่จะขยายหรือหาสถานที่อื่นหรือชุมชนอื่น ๆ
 ที่สามารถจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ได้

๓. แนวทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในกระบวนการแปรรูปกลอยของชุมชนบ้าน
 ไทรย้อย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่ควรจะมีการพัฒนาความรู้ความชำนาญในการนำกลอยมาแปรรูป
 มีวัตถุประสงค์เพียงพอ มีอุปกรณ์ และกระบวนการแปรรูปกลอยมีความทันสมัย และมีตลาดรองรับสินค้า
 ด้านฉันทะ (ความพอใจ) เป็นการสร้างความพึงพอใจให้กับชุมชนบ้านไทรย้อย และสามารถที่จะสร้าง
 ความสุขอันเกิดจากการมีรายได้มาจุนเจือภายในครอบครัวเป็นอย่างดีทั้งด้านวิริยะ (ความหมั่นเพียร)
 จะต้องมีความขยันอดทน มุ่งมั่นอย่างแท้จริง ด้านจิตตะ (ความคิด) จะต้องอาศัยความชำนาญ
 ความตั้งใจ และการเอาใจใส่ในการแปรรูปกลอย การหาความรู้เพิ่มเติม ด้านวิมังสา (ความไตร่ตรอง)
 การพิจารณาไตร่ตรองหาข้อดีข้อเสียในกระบวนการแปรรูปกลอยจะช่วยให้ชุมชนบ้านไทรย้อยมีการ
 พัฒนาการกระบวนการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : การประยุกต์ใช้, หลักอิทธิบาท ๔, กระบวนการแปรรูปกลอย

ABSTRACT

There were three objectives of this research : 1) to study the concept and theory of economic development process according to the Iddhibāda IV, 2) to study the transformative process of Kloy of Sai-yoi community Denchai District, Phrae Province, and 3) to study an application of Iddhibāda IV in the transformative process of Kloy of Sai-yoi community Denchai District, Phrae Province. This study was the mixed methods research between quantitative research qualitative research by using both documentary and in-depth interviews methods. The results were as follows :

1) An application of the Iddhibāda IV in the transformative process of Kloy of Sai-yoi community Denchai District, Phrae Province in overall level was high (\bar{X} = 3.70).

Point out that the Sai-Yoi community had love, satisfaction, tolerance, diligence, the development of knowledge about the transformative process of Kloy and learn about the advantages and disadvantages of processing to improve.

2) The problems and obstacle of an application of Four paths in the transformative process of Kloy of Sai-Yoi community Denchai District, Phrae Province were; Chanda was not very cooperative and was rarely supported in the profession. Viriya : raw materials had more difficult to find in remote areas. Citta : the transformative process of Kloy was not modern, the product did not developed. Vimamsā : The place that bring products from Koy was not available. Suggestion is; Chanda : meeting should be held frequently to create cooperation in the processing group. Viriya : to promote planting the Kloy in the community. Citta : it should be supported by government agencies to improve the processing of Kloy. Vimamsā : it should expand or find other places or other communities where the product can be distributed.

3) The guidelines to application of Iddhibāda IV in the transformative process of Kloy of Sai-yoi community Denchai District, Phrae Province. It should be developed expertise in the transformative process of Kloy. They have to be enough raw materials, equipment, the modern processing and the market to support the product. Chanda (aspiration) it is to create satisfaction for Sai-Yoi community and can create happiness resulting from income earners within the family as well. Viriya (effort) it must have patience. Citta (thoughtfulness) it must be skillful, willing, caring for the processing and learn more. Vimamsā (investigation) : considering the advantages and disadvantages of the process, it will help the Sai-Yoi community to develop the process efficiently.

Keywords : An Application; The Iddhibāda IV; The Transformative Process of Kloy

บทนำ

เนื่องด้วยการดำรงชีวิตประจำวันของสังคมในยุคปัจจุบันนี้ย่อมมีค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพที่เพิ่มมากขึ้น ประชาชนมีความต้องการทั้งทางด้านวัตถุและด้านจิต พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับความพอเพียงว่า “ความพอเพียงนี้ไม่ได้หมายความว่า ทุกครอบครัวจะต้องผลิตอาหารของตัว จะต้องทอผ้าใส่เอง อย่างนั้นมันมากเกินไป แต่ว่า ในหมู่บ้านหรือในอำเภอจะต้องมีการเงินการคลังมาเน้นนานส่งผลให้ภาครัฐและธุรกิจเอกชน เช่น อุตสาหกรรม การเงินและการบริการ ต้องล้มละลาย ปิดกิจการ ทำให้การลงทุนหยุดชะงักประสบปัญหาการขาดสภาพคล่องทางการเงิน จนต้องทยอยปิดกิจการ ทำให้เกิดภาวะการว่างงานขึ้นอย่างรุนแรง มีคนว่างงานประมาณสองล้านคน^๓ วิกฤตการณ์ทางด้านเศรษฐกิจที่ประเทศไทยเผชิญอยู่ขณะนี้ เป็นปัญหาที่ซับซ้อนแก้ไขได้ยาก สืบเนื่องมาจากความผิดพลาดในการพัฒนา ที่ผ่านมามุ่งเน้นความเจริญทางเศรษฐกิจ (Economic Growth) เป็นหลักสำคัญ จึงทุ่มเทขยายการผลิตไปในด้านอุตสาหกรรมมากกว่า ด้านเกษตรกรรม (ซึ่งเป็นการผลิตที่เน้นวัฒนธรรมประจำชาติตั้งแต่ครั้งอดีต) และภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ทำให้คนไทยหลงกระแสเกิดความเชื่อและมีค่านิยมบริโภคสินค้าตะวันตกว่าเป็นของดีจนหลงลืมพื้นฐานทุนทางสังคม สภาพแวดล้อมและวิถีไทยของตนเอง ทำให้ความสามารถในการพึ่งตนเองซึ่งเป็นทุนทางสังคม (Social capital) ตึงเดิมอ่อนแอทรุดโทรมลง^๔

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ประชาชนชาวไทยนับถือกันมาช้านาน หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้หล่อหลอมซึมซับลงในวิถีไทย กลายเป็นรากฐานวิถีชีวิตของคนไทยในทุกด้าน ทั้งด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณีและศีลธรรม หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า จึงเน้นที่การปฏิบัติเป็นสำคัญ การอ่อนน้อมหรือการหวังผลบันดาลจากสิ่งเหนือธรรมชาติ เพื่อให้ตนประสบความสำเร็จหรือความสำเร็จในชีวิตนั้น ไม่ใช่แนวทางของพระพุทธศาสนา ด้วยเหตุนี้หลักธรรมของพระพุทธศาสนาจึงมีลักษณะเป็นวิทยาศาสตร์ ที่สามารถพิสูจน์ได้และเป็นเรื่องใกล้ตัวมนุษย์ซึ่งสามารถสัมผัสรับรู้ได้ตลอดเวลา เพราะใจความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนานั้น ไม่มีสิ่งใดเกินเลยไปจากเรื่องปัญหาชีวิตและวิธีการแก้ปัญหาชีวิต^๕

^๓ ณรงค์ เพชรประเสริฐ และสิริพร ยอดกมลศาสตร์, อ้างใน วิจิตรระวีวงศ์ และคณะ, “สถานการณ์คนจนและการจัดการแก้ปัญหาคนจนในภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ”, **รายงานการวิจัย**, ๒๕๔๒, หน้า ๑๖. (เอกสารอัดสำเนา)

^๔ กระทรวงมหาดไทย, **ยุทธศาสตร์การพึ่งตนเองและเศรษฐกิจชุมชน**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, ๒๕๔๑), หน้า ๑ - ๒.

^๕ พระใบฎีกาสุพจน์ ตปัสโล (เกษนคร), **พระพุทธศาสนากับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง**, (อุบลราชธานี : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ศิริธรรมออฟเซ็ท, ๒๕๕๔), หน้า ๓๕.

ในพระพุทธศาสนาได้นั้นให้มนุษย์มีการพัฒนาศักยภาพได้ด้วยตนเอง โดยยึดหลักการพึ่งตนเองให้มีความสามารถพัฒนาตนเอง ครอบครัว สังคม ชุมชน ให้มีความเจริญ ทั้งในด้านการดำเนินชีวิต เศรษฐกิจ สังคม โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจ พระพุทธศาสนาได้มีหลักธรรม ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างเศรษฐกิจให้ประสบความสำเร็จ หลักธรรมดังกล่าวที่สำคัญ ได้แก่ หลักอิทธิบาท ๔ ซึ่งเป็นหลักธรรมที่เสริมสร้างความสำเร็จในการประกอบกิจการงานน้อยใหญ่ทั้งหลายทั้งปวง อันได้แก่ ฉันทะ (ความพอใจ) วิริยะ (ความหมั่นเพียร) จิตตะ (ความคิด) วิมังสา (ความไตร่ตรอง) ซึ่งไม่ว่าจะเป็นการประกอบอาชีพใด ๆ หากใช้หลักธรรมอิทธิบาท ๔ คือ ด้วยการเอาจิตฝึกฝั ใจรัก ทำด้วยความพยายาม ด้วยเอาจิตพยายามอาชีพนั้น ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จ ใช้ปัญญาตรวจสอบในงานที่ทำ ตรัสตรองหาเหตุผล และหมั่นปรับปรุงแก้ไขพัฒนางานในอาชีพของตนอย่างสม่ำเสมอ ก็จะเสริมสร้างความสำเร็จในทางเศรษฐกิจได้เป็นอย่างดี^๖

การที่นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๔๙) และแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๕๔) ซึ่งนับเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญต่อทิศทางการพัฒนาประเทศปัจจุบันในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๘ “วิสัยทัศน์ประเทศไทยสู่ปี ๒๕๗๐” ซึ่งน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ศูนย์สุขภาพชุมชน ได้มีการจัดทำกรอบทิศทางของแผนพัฒนาฯ แล้วผ่านการจัดประชุมระดมความคิดเห็นในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่หมู่บ้าน / ชุมชน จนถึงระดับภาคและระดมความคิดเห็นเฉพาะกลุ่ม เช่นกลุ่มเศรษฐกิจ กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเยาวชน เป็นต้น จากนั้นจึงนำมาประมวลเป็นแผนพัฒนา ฉบับที่ ๑๑^๗

สำหรับภาคธุรกิจขนาดกลาง ขนาดย่อม และวิสาหกิจชุมชน มีจำนวนไม่น้อย เป็นองค์กรตัวอย่างที่มีการบริหารธุรกิจบนฐานการสร้างกลุ่มที่เข้มแข็งในลักษณะเครือข่ายหรือคลัสเตอร์ มีการศึกษาศักยภาพของทุนและวัตถุดิบในชุมชน รวมทั้งองค์ความรู้พื้นฐานและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเน้นการใช้เงินทุนและขยายกิจการอย่างค่อยเป็นค่อยไปตามกำลังของตนเอง มีกระบวนการผลิตที่ประหยัดเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม วิจัยและพัฒนาสินค้า มุ่งคุณภาพและมาตรฐานอยู่ตลอดเวลา สร้างสินค้าที่มีเอกลักษณ์ มีการตลาดที่ขยายฐานจากตลาดภายในประเทศสู่ต่างประเทศ นอกจากนี้ผู้ประกอบการมีแนวโน้มดำเนินกิจการเพื่อสังคมเพิ่มขึ้น ทั้งที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลประเภทบริษัท

^๖ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงขยายความ**, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๘๔๕ – ๘๔๖.

^๗ รุฟชัย ทอดนทร์, “บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลกับการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน : กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้าน อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดอำนาจเจริญ”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

จำกัดสหกรณ์และมูลนิธิมีการแบ่งผลกำไรคืนสู่สมาชิก และชุมชนอย่างเป็นธรรม เน้นความซื่อสัตย์และการแบ่งปัน รวมทั้งผู้ด้อยโอกาสในสังคมได้รับประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ และส่งผลให้สังคมโดยรวมดีขึ้น เช่น การกระจายรายได้และคุณภาพชีวิตดีขึ้น เป็นต้น เป็นการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคม ที่เป็นธรรม สร้างสมดุลระหว่างผลกำไร สวัสดิการของประชาชนและความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม^๕

อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ มีทั้งหมด ๕ ตำบล แต่ละตำบลก็ได้นำหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ เช่น ตำบลปงป่าห้วย และตำบลแม่จ๊ะจะ จะนำเศษไม้มาทำเป็นเฟอร์นิเจอร์ ตำบลห้วยไร่ จะนำดอกหญ้ามาทำไม้กวาด ตำบลเด่นชัย จะนำเศษผ้ามาทำเป็นกระเป๋าผ้าต้นไม้ ตำบลไทรย้อย จะแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกลอย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในตำบล ไทรย้อยนั้น มีเอกลักษณ์เฉพาะในเรื่องของการแปรรูปกลอยมายาวนานมากกว่า ๖๐ ปี และเป็นอาชีพที่ถือว่าสร้างความเข้มแข็งในด้านเศรษฐกิจชุมชนแบบพอเพียงได้เป็นอย่างดีมาจนกระทั่งปัจจุบัน

การแปรรูปกลอยนั้นอาศัยภูมิปัญญาของชาวบ้านในการผลิต จากรูปแบบเดิมมีขั้นตอนตั้งแต่การขูดกลอยเพื่อนำมาประกอบอาหารเลี้ยงชีพ จนกระทั่งพัฒนาขึ้นเพื่อให้สามารถนำมาผลิตเป็นการแปรรูปกลอยออกขาย และได้รับความนิยมมากในจังหวัดแพร่ และผู้ที่สัญจรผ่านไปมา ทำให้อาชีพการแปรรูปกลอยเพื่อจำหน่ายเริ่มเป็นที่แพร่หลายในชุมชนตำบลไทรย้อย และมีการรวมกลุ่ม กันเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ และสร้างเอกลักษณ์ในการทำร่วมกันเป็นกลุ่มชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงขึ้น แต่กระนั้นด้วยสภาพบริบทของเศรษฐกิจในปัจจุบันที่มีการแข่งขันสูง และมีเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบให้ระบบเศรษฐกิจในภาคชุมชนตกต่ำลง มีรายได้ลดลง ซึ่งเห็นได้จากกลุ่มผู้แปรรูปกลอยในปัจจุบันมีกำลังผลิต ลดน้อยลง และบางรายต้องหาอาชีพอื่นเพื่อทำเสริมแทนอาชีพหลัก คือ แปรรูปกลอยเพื่อจำหน่าย การสร้างความเชื่อมั่นในการประกอบอาชีพแปรรูป จึงมีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่ง หากสามารถนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ อิทธิบาท ๔ ซึ่งถือได้ว่าเป็นหลักแห่งคุณธรรมที่จะเสริมสร้างความสำเร็จในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ให้สำเร็จประโยชน์สูงสุดได้ ประกอบไปด้วย (๑) ฉันทะ (ความพอใจ) คือ จะต้องปลุกฝังให้ผู้ที่ประกอบอาชีพ มีความพึงพอใจ มีความรัก และมีความศรัทธาต่ออาชีพที่ตนเองจะพึงกระทำหากไม่มีความพึงพอใจย่อมไม่สามารถที่จะดำเนินการใด ๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ นอกจากจะมีความพึงพอใจแล้วจำเป็นที่จะต้องมีความขยันซึ่งได้แก่ (๒) วิริยะ (ความหมั่นเพียร) คือ ความขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพด้วยการทุ่มเทเสียสละอย่างจริงจัง ไม่เห็นแก่ความทุกข์ยากลำบาก เพื่อที่จะทำหรือประกอบอาชีพนั้น ๆ จนกระทั่งประสบผลสำเร็จ นอกจากจะมีความพึงพอใจ เต็มใจ มีความขยันหมั่นเพียร มีความมุมานะอดทนต่ออาชีพที่ตนเอง

^๕ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี, (สคช.)แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙, หน้า จ.

จะต้องทำ จะต้องมิจิตใจรักและคิดหาแนวทางในการพัฒนาได้แก่ (๓) จิตตะ (ความคิด) คือ จะต้องมิจิตใจที่มุ่งมั่นจดจ่อ เอาใจใส่อย่างแท้จริง ไม่สักแต่จะทำ หรือทำให้ผ่าน ๆ ไป จะต้องคิดหาแนวทางในการพัฒนาอาชีพหรืองานที่ทำให้ประสบความสำเร็จอย่างแท้จริงสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแปรรูปกลายไปในรูปแบบต่าง ๆ ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากจะมีความพึงพอใจ ความขยันหมั่นเพียร ความเอาใจใส่มุ่งมั่นด้วยใจที่จดจ่อต่ออาชีพหรืองานที่ตนเองจะต้องทำแล้ว คุณธรรมที่ขาดไม่ได้อีกประการหนึ่งก็คือ (๔) วิมังสา (ความไตร่ตรอง) คือ การพิจารณาใคร่ครวญ พินิจพิเคราะห์หาแนวทางในการพัฒนาการแปรรูปกลายให้ผลผลิตออกมาในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อสร้างแรงจูงใจต่อผู้บริโภค คุณธรรมทั้ง ๔ ประการนี้หากนำมาประยุกต์อย่างถูกต้องสามารถที่จะเป็นบรรทัดฐานต่อการพัฒนาบุคคลให้มีศักยภาพในการประกอบอาชีพให้ประสบความสำเร็จ และมีกำลังใจในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในกระบวนการแปรรูปกลายของชุมชนบ้านไทรย้อย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ โดยยึดหลักการพึ่งตนเองให้มีความสามารถพัฒนาตนเอง ครอบคลุม สังคม ชุมชน ให้มีความเจริญ ทั้งในด้านการดำเนินชีวิต เศรษฐกิจ สังคม โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจ เพื่อนำองค์ความรู้ และศาสตร์สมัยใหม่ผสมผสานกับหลักการ และหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา นำไปพัฒนาต่อยอดให้กับกลุ่มแปรรูปกลายในตำบลไทรย้อย เพิ่มความเข้มแข็งในการสร้างชุมชนแบบเศรษฐกิจพอเพียง ให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจตามหลักอิทธิบาท ๔
๒. เพื่อศึกษากระบวนการแปรรูปกลายของชุมชนไทรย้อย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่
๓. เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ในกระบวนการแปรรูปกลายของชุมชนบ้านไทรย้อย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตของเนื้อหาโดยการทบทวนเอกสารจากพระไตรปิฎก เอกสาร ตำรา ผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ โดยศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในกระบวนการแปรรูปกลายของชุมชนบ้านไทรย้อย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ โดยมีประเด็นดังต่อไปนี้

- | | |
|-------------------------|--------------------------------|
| ๑) ด้านฉันทะ (ความพอใจ) | ๒) ด้านวิริยะ (ความหมั่นเพียร) |
| ๓) ด้านจิตตะ (ความคิด) | ๔) ด้านวิมังสา (ความไตร่ตรอง) |

ขอบเขตด้านตัวแปร

- ๑) ตัวแปรต้น ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้
- ๒) ตัวแปรตาม ได้แก่ การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในกระบวนการแปรรูปกลอยของชุมชนบ้านไทรย้อย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ ได้แก่ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ และด้านวิมังสา

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ประกอบการแปรรูปกลอยของชุมชนบ้านไทรย้อย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ จำนวน ๙๒ คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งมีคุณสมบัติสอดคล้องกับประเด็นสาระสำคัญของการวิจัย จำนวน ๑๐ รูป/คน

ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้ศึกษาได้กำหนดพื้นที่ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ชุมชนบ้านไทรย้อย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ในกระบวนการแปรรูปกลอยของชุมชนบ้านไทรย้อย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่” ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) โดยใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามานะ (Taro Yamane)^๙ จำนวน ๙๒ คน และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) จากกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีเจาะจง^{๑๐} (Purposive Sampling) จากกลุ่มเป้าหมาย ๑๐ รูป/คน

^๙ อภินันท์ จันตะณี, การใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับการวิจัยทางธุรกิจ, (ฝ่ายบัณฑิตศึกษาคณะวิทยาการ
จัดการ : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, ๒๕๔๙), หน้า ๓๕.

^{๑๐} สุวิมล ตีรกานันท์, ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๑๗๐.

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๑. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires)
๒. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

๑. การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามกับกลุ่มเป้าหมายคือ ผู้ประกอบการแปรรูปกล้วยของชุมชนบ้านไทรย้อย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ จำนวน ๙๒ คน ซึ่งในการแจกแบบสอบถามผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามไปแจก และ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง
๒. การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจะสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) และทำการบันทึกข้อมูลโดยการจดบันทึก

การวิเคราะห์ข้อมูล

๑. การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์
๒. การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis Technique) พร้อมทั้งนำเสนอโดยวิธีการพรรณนาอ้างอิงคำพูดของบุคคล

สรุปผลการวิจัย

๑. ผลการวิจัยตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น เพศหญิงจำนวน ๖๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๗ มีอายุ ๕๑ - ๖๐ ปี จำนวน ๔๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๖ มีระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน ๖๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๙ มีรายได้ ๕,๐๐๐ - ๑๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๔๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๗

๒. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในกระบวนการ แปรรูปกล้วยของชุมชนบ้านไทรย้อย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่

ชุมชนบ้านไทรย้อยมีการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในกระบวนการแปรรูปกล้วยของชุมชนบ้านไทรย้อย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = ๓.๗๐) ซึ่งให้เห็นว่าผู้ประกอบการแปรรูปกล้วยมีความพอใจ ความรักต่ออาชีพการแปรรูปกล้วย เป็นผู้มีความมั่นใจเพียง

ขยันในการทำงาน เป็นคนมีความมุ่งมั่น มีจิตใจที่แน่วแน่ต่อปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทำให้เป็นผู้ที่รู้จักคิด วิเคราะห์ เข้าใจในกระบวนการแปรรูปกลอย และสามารถหาแนวทางมาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญฐยา ราชสมบัติ^{๑๑} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาการประกันคุณภาพการศึกษา ตามหลักอิทธิบาท ๔ ของวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนิสิตมีความคิดเห็นต่อการศึกษาการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๕$) เมื่อพิจารณารายละเอียด ในแต่ละด้าน พบว่า ผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนิสิตมีความคิดเห็นต่อการศึกษาการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์อยู่ในระดับมากทุกด้าน

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยเป็นรายด้านสามารถนำมาอภิปรายผลวิจัยได้ดังนี้

๑) ด้านฉันทะ พบว่า ผู้ประกอบการแปรรูปกลอยมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = ๓.๗๐$) ซึ่งให้เห็นว่า ผู้ประกอบการแปรรูปกลอยมีความพอใจ ความรัก ความเต็มใจ และมีความผูกพันในอาชีพนี้ ซึ่งได้รับการสืบทอดวิธีการแปรรูปกลอยมาจากปู่ย่า ตายาย พ่อแม่ ทุ่มเท ความสามารถเพื่อให้งานที่ทำออกมาดีที่สุดในด้วยความรัก ความชอบ ความพอใจในอาชีพของตนเอง และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในข้อที่ว่ามีความพร้อมที่จะปรับปรุง และพัฒนา อาชีพ ($\bar{X} = ๓.๘๘$) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ซึ่งให้เห็นว่า ผู้ประกอบการแปรรูปกลอยสนใจที่จะพัฒนาอาชีพการแปรรูปกลอยให้มีความมั่นคง และสามารถสืบทอดกิจการไปสู่ลูกหลานได้ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ เมย์ อำนวยพันธ์วิไล^{๑๒} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “วิธีการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนชาณุวรลักษณ อำเภอลำลูกเกด พิษณุโลก” ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลัก อิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนชาณุวรลักษณ อำเภอลำลูกเกด พิษณุโลก ตามหลัก อิทธิบาท ๔ ของโรงเรียนวัดหนองเหมือด ด้านฉันทะในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๙$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

๒) ด้านวิริยะ พบว่า ผู้ประกอบการแปรรูปกลอยมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = ๓.๗๔$) ซึ่งให้เห็นว่า ผู้ประกอบการแปรรูปกลอยมีความขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพนี้

^{๑๑} ญฐยา ราชสมบัติ, “ศึกษาการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของวิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

^{๑๒} เมย์ อำนวยพันธ์วิไล, “วิธีการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนชาณุวร ลักษณ อำเภอลำลูกเกด พิษณุโลก”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

ไม่มีความย่อท้อในการทำงาน และใช้ความพยายามจนเกิดความสำเร็จตามที่ได้ตั้งใจไว้ และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในข้อที่ว่า มีความมุ่งมั่นที่จะปรับปรุง และพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = ๓.๘๓$) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ซึ่ให้เห็นว่า ผู้ประกอบการแปรรูปกลอยต้องการที่จะพัฒนา และส่งเสริมให้มีการปลูกกลอยขึ้นเองใกล้ ๆ กับชุมชน เพื่อที่จะได้ย่นระยะในการออกหาวัตถุดิบ และให้มีเพียงพอต่อการแปรรูปของสมาชิกในกลุ่มแปรรูป สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญฐยา ราชมบัติ^{๓๓} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของวิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนิสิตมีความคิดเห็นต่อการศึกษากการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของวิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์ ด้านวิริยะโดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๙$) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละข้อของด้านวิริยะ พบว่า ผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนิสิต มีความคิดเห็นต่อการศึกษากการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของวิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์ อยู่ในระดับมากทุกข้อ จำแนกเป็นรายข้อที่ระดับมากที่สุด คือ วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์มีการจัดการประชุม ฝึกอบรม ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาให้บุคลากรทุกระดับเข้าใจ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๔.๒๐$) ซึ่งอยู่ในระดับมาก ส่วนรายข้อที่มีระดับน้อยที่สุด คือ วิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์มีการจัดทำรายงานการประเมินตนเอง (SAR) ตรงกับสภาพความเป็นจริง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๔.๐๔$) ซึ่งอยู่ในระดับมาก

๓) ด้านจิตตะ พบว่า ผู้ประกอบการแปรรูปกลอยมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๗$) ซึ่ให้เห็นว่า ผู้ประกอบการแปรรูปกลอยมีการเอาใจใส่ และให้ใจจดจ่ออยู่กับงานที่ทำ มีสมาธิมั่นคงอยู่กับงาน ไม่ปล่อยปละละเลยในงานที่ทำ และทำงานด้วยความตั้งใจที่จะให้งานนั้นสำเร็จ และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในข้อที่ว่ามีความตั้งใจและจริงจังกับอาชีพ ($\bar{X} = ๓.๘๕$) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ซึ่ให้เห็นว่าผู้ประกอบการแปรรูปกลอยมีความสนใจ การเอาใจใส่ในอาชีพการแปรรูป การที่มีจิตใจที่มุ่งมั่น และแน่วแน่ในอาชีพของตนเองก็จะทำให้ประสบความสำเร็จได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิพนธ์ โอภาซี^{๓๔} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักอิทธิบาท ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยถั่วเหนือ อำเภอนองบัว จังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักอิทธิบาท ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยถั่วเหนือ

^{๓๓} ญฐยา ราชมบัติ, “ศึกษาการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของวิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

^{๓๔} นิพนธ์ โอภาซี ได้, “การบริหารงานตามหลักอิทธิบาท ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยถั่วเหนือ อำเภอนองบัว จังหวัดนครสวรรค์”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ ด้านจิตตะ (ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำ) การตรวจสอบ(Check-C) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๖$, S.D. = ๐.๘๕๓) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีการรายงานผลการดำเนินงานของโครงการ / กิจกรรมต่อสาธารณะ อยู่ในระดับสูงสุด ($\bar{X} = ๓.๕๗$, S.D. = ๑.๑๓๗) รองลงมา คือ เมื่อเสร็จสิ้นโครงการแล้วคณะกรรมการมีการประเมินผลโครงการ ($\bar{X} = ๓.๕๓$, S.D. = ๑.๐๘๖) และที่อยู่ในระดับสุดท้าย คือ เปิดโอกาสให้ประชาชนตรวจสอบการดำเนินโครงการ / กิจกรรม ($\bar{X} = ๓.๒๒$, S.D. = ๐.๙๗๒) ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนมีการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานระหว่างการทำงานตามแผนงาน และโครงการ ($\bar{X} = ๓.๓๔$, S.D. = .๐๘๔) อยู่ในระดับปานกลาง

๔) ด้านวิมิงสา พบว่า ผู้ประกอบการแปรรูปกล้วยมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๙$) ซึ่งให้เห็นว่า ผู้ประกอบการแปรรูปกล้วยพิจารณาไตร่ตรองในงานที่กำลังทำนั้น รวมไปถึงการค้นคว้า คิดค้น และรู้จักแก้ไขปัญหา ปรับปรุงงานให้มีความก้าวหน้าอยู่เสมอ และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในข้อที่ว่า มีวิธีการปรับปรุง และพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ($\bar{X} = ๓.๗๗$) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ซึ่งให้เห็นว่า ผู้ประกอบการแปรรูปกล้วยมีการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล ทำให้เข้าใจต่อกระบวนการ วิธีการ และแนวทางในกระบวนการแปรรูปที่ถูกต้องเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญฐยา ราชสมบัติ^{๑๔} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาการประกันคุณภาพการศึกษา ตามหลักอิทธิบาท ๔ ของวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนิสิต มีความคิดเห็นต่อการศึกษาการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ด้านวิมิงสาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๙$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อของด้านวิมิงสา พบว่า ผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนิสิตมีความคิดเห็นต่อการศึกษาการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์อยู่ในระดับมากทุกข้อ จำแนกเป็นราย ข้อที่ระดับมากที่สุด คือ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์มีการส่งเสริมให้บุคลากรทุกระดับเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๔.๑๗$) ซึ่งอยู่ในระดับมาก ส่วนรายข้อที่ระดับน้อยที่สุดคือ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์นำข้อมูลสารสนเทศรายงานการประเมินตนเอง (SAR) มาปรับปรุง และพัฒนางานที่ได้รับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๓.๙๘$) ซึ่งอยู่ในระดับมาก

^{๑๔} ญฐยา ราชสมบัติ, “ศึกษาการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

๓. แนวทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในกระบวนการแปรรูปกลอยของชุมชนบ้านไทรย้อย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่

(๑) ด้านฉันทะ (ความพอใจ) การประกอบอาชีพที่สุจริตช่วยสร้างรากฐานความมั่นคงให้กับครอบครัวโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง การแปรรูปกลอยซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติสามารถนำมารับประทานเป็นอาหาร และนำออกมาจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้หลักให้กับครอบครัวเป็นการสร้างความพึงพอใจให้กับชุมชนบ้านไทรย้อย และสามารถที่จะสร้างความสุขอันเกิดจากการมีรายได้มาจุนเจือภายในครอบครัวเป็นอย่างดี

(๒) ด้านวิริยะ (ความหมั่นเพียร) กลอยถือได้ว่าเป็นพืชที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ การที่จะนำกลอยมาแปรรูปให้อยู่ในลักษณะต่าง ๆ ตามภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแนวทางของบรรพบุรุษจะต้องอาศัยความพึงพอใจ เต็มใจ มีใจรักอย่างจริงจัง นอกจากจะมีใจรักแล้วยังจะต้องมีความขยันอดทน มุ่งมั่นอย่างแท้จริง เพราะกลอยจะเจริญงอกงามตามธรรมชาติ ซึ่งอยู่ในช่วงเดือน ตุลาคม - มีนาคมของทุกปี เพื่อที่จะนำมาพัฒนาปรับปรุงเปลี่ยนแปลง แปรรูปให้อยู่ในลักษณะต่าง ๆ ที่สามารถจะนำออกจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว หมู่บ้าน ชุมชน โดยที่คนในชุมชนไม่จำเป็นต้องออกไปหางานทำในที่อื่น

(๓) ด้านจิตตะ (ความคิด) การแปรรูปกลอยของชุมชนต้องยึดหลักภูมิปัญญาชาวบ้านในการแปรรูป เพื่อนำไปผลิตหรือเป็นส่วนผสมในการประกอบอาหารแต่ต้องอาศัยกาลเวลา ต้องมีการพัฒนาขั้นตอนการแปรรูปให้รวดเร็วและง่ายขึ้น โดยหาอุปกรณ์ใหม่หรือวิธีการใหม่ ๆ เข้ามาช่วยในการแปรรูปกลอยให้มีความหลากหลายหรือสามารถเก็บไว้นาน เพื่อที่จะสามารถเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน ดังนั้น การคิดวิเคราะห์พัฒนากระบวนการแปรรูปกลอยให้ดีขึ้นจะต้องอาศัยความชำนาญ ความตั้งใจ และการเอาใจใส่ในการแปรรูปกลอย การหาความรู้เพิ่มเติมจะช่วยให้การพัฒนากระบวนการแปรรูปกลอยให้มีความหลากหลาย มีความทันสมัย รวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(๔) วิมังสา (ความไตร่ตรอง) การพิจารณาไตร่ตรองหาข้อดีข้อเสียในกระบวนการแปรรูปกลอยจะช่วยให้ชุมชนบ้านไทรย้อยมีการพัฒนากระบวนการได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเข้าร่วมการฝึกอบรม การแสวงหาความรู้เพิ่มเติม การศึกษาดูงาน หาดตลาดใหม่ ๆ ให้ชุมชนสามารถกระจายผลิตภัณฑ์กลอยออกสู่ตลาดได้อย่างกว้างขวาง ๆ จะสามารถช่วยเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนบ้านไทรย้อยให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง สามารถมีความเป็นอยู่อย่างสุขสบายตามอัตภาพ และตามฐานะที่ทุกคนในชุมชนจะพึงมีและพึงเป็น โดยไม่ต้องดิ้นรนแสวงหางาน ในต่างถิ่น เพราะเราสามารถสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับครอบครัว หมู่บ้าน ชุมชนได้อย่างมั่นคง

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในกระบวนการแปรรูปกลอยของชุมชนบ้านไทรย้อย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่” มีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. สมาชิกกลุ่มแปรรูปกลอยบ้านไทรย้อยควรนำหลักอิทธิบาท ๔ มาประยุกต์ใช้ และบูรณาการกับแผนการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน เพื่อเกิดประสิทธิภาพสูงสุด และนำมาซึ่งประโยชน์สุขของสมาชิกในกลุ่มแปรรูปกลอย
๒. ส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มแปรรูปกลอยมีส่วนร่วมในการบริหารงานและการพัฒนาต่าง ๆ
๓. เปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่มแปรรูปกลอยได้เสนอความต้องการ และปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ได้แสดงความคิดเห็นในการบริหารงาน และการพัฒนาต่าง ๆ เพื่อที่กลุ่มแปรรูปกลอยบ้านไทรย้อยได้รับข้อมูลปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่เป็นปัญหาให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๑. ควรนำผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ มาเป็นข้อมูลในการวางแผนการพัฒนากระบวนการแปรรูปกลอยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
๒. ควรนำปัญหา อุปสรรคที่ได้จากการศึกษามาปรับปรุงแก้ไข กลุ่มแปรรูปกลอยบ้านไทรย้อยมีการพัฒนามากยิ่งขึ้น
๓. สมาชิกในกลุ่มแปรรูปกลอยบ้านไทรย้อยควรให้ความสำคัญ และนำหลักอิทธิบาท ๔ และหลักธรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องไปใช้ในกระบวนการแปรรูปกลอยเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อกลุ่มแปรรูปกลอย และยังรวมไปถึงในชุมชนด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรศึกษากระบวนการอื่น ๆ ตามหลักอิทธิบาท ๔ ไปพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างหรือหาความสอดคล้องกัน
๒. ควรนำหลักธรรมทางพุทธศาสนาในหัวข้อธรรมอื่นๆ มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน
๓. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการตามหลักอิทธิบาท ๔ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ

๔. ควรมีการเพิ่มเครื่องมือในการวิจัยให้กว้างมากขึ้น เช่น การสนทนากลุ่ม เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ให้ได้ผลตรงกับความเป็นจริงที่สุด

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงมหาดไทย. **ยุทธศาสตร์การพึ่งตนเองและเศรษฐกิจชุมชน**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, ๒๕๔๑.

ฐพยชัย ทตนนท์. “บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลกับการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน : กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้าน อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

ณัฐยา ราชสมบัติ. “ศึกษาการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

นิพนธ์ โอภาษี ได้. “การบริหารงานตามหลักอิทธิบาท ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบล ห้วยถั่วเหนือ อำเภอนองบัว จังหวัดนครสวรรค์”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงขยายความ**. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

พระใบฎีกาสุพจน์ ตปสีโล (เกษนคร). **พระพุทธศาสนากับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง**. อุบลราชธานี : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ศิริธรรมออฟเซ็ท, ๒๕๕๔.

เมย์ อำนวยพันธ์วิไล. “วิธีการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักอิทธิบาท ๔ ของกลุ่มโรงเรียนชาวนวลลักษณ์ อำเภอนวลลักษณ์บุรี จังหวัดกำแพงเพชร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

วิจิตร ระวิวงศ์ และคณะ. “สถานการณ์คนจนและการจัดการแก้ปัญหาคนจนในภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ”. **รายงานการวิจัย**. ๒๕๔๒, (เอกสารอัดสำเนา)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรีน (สคช.). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙**.

สุวิมล ติรภานนท์. **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

